

RIERA i FONTS, Carles (2014)

Manual de traducció de textos científics de l'anglès al català

Barcelona: Claret. 272 p.

ISBN: 978-84-9846-835-9

Apriori, el fet que una obra sigui de Carles Riera ja és garantia de qualitat. De formació tant lingüística com científica —és doctor en Filologia Catalana i llicenciat en Farmàcia—, ha esdevingut un destacat especialista en el camp del llenguatge científic català. De fet, el *Manual de traducció de textos científics de l'anglès al català* complementa altres obres que ha publicat aquest autor, alhora que suplementa el *Manual de traducció anglès-català* d'Ainaud, Espunya i Pujol, molt complet però més general, i el *Manual de traducció científicotècnica* de Montalt, molt orientat a la pedagogia.

Tal com diu Riera, es tracta d'un manual de traducció, però també és un manual de correcció, cosa que el fa molt útil. A més, l'autor li ha donat un enfocament eminentment pràctic, ja que exposa el contingut d'aquesta obra mitjançant un gran nombre d'exemples de traducció, en els quals proporciona la versió en anglès i, a continuació, la versió catalana publicada, juntament, si escau, amb les possibles millores que proposa. Els fragments s'han extret tant de traduccions catalanes de tractats clàssics universitaris com d'obres de divulgació científica redactades també en anglès i traduïdes al català.

Aquest manual consta de quatre parts, cadascuna de les quals estudia diverses qüestions referents a la traducció de textos científics. Així, a la part I, Riera tracta d'aspectes generals com ara la relació entre la ciència i la traducció. Afirmar que tot traductor especialitzat hauria de tenir quatre tipus de competències: la traductora, la lingüística (tant de la llengua de pertinença com de la d'arribada), la cultural (també d'ambdues llengües) i la tecnològica. Afegeix que, per ser un bon traductor de textos científics, convé conèixer el tema de què tracta el text, a més del vocabulari específic (koiné) de la disciplina a què pertany el text, i cal saber resoldre els problemes terminològics que es presentin —a banda de dominar la sintaxi, la pun-

tuació, etc., del català i els elements discursius propis del gènere textual que s'ha de traduir. Les qualitats d'una bona traducció són la fidelitat i la naturalitat, però també la correcció, l'adequació, la cohesió, la coherència, la concisió i la claredat. Pel que fa a les tècniques de traducció, Riera explica breument què són la condensació, l'amplificació, la transposició, la modulació, la translació i l'adaptació. També tracta de la producció, la difusió i la divulgació de la ciència en català, i assevera que «cada llengua configura una cosmovisió que influeix en la producció i comunicació de la ciència». Aquesta part acaba amb una revisió del panorama històric de les traduccions científiques de l'anglès al català.

Les altres tres parts constitueixen les seccions sistemàtiques o descriptives d'aquest manual. La part II tracta dels aspectes sintàctics, com ara les funcions sintàctiques i les diferències entre l'anglès i el català pel que fa als articles, als adjectius —no només qualificatius, sinó també demostratius, quantitatius, possessius i indefinits—, als verbs (veus activa i passiva, règims verbals, modes i temps), als pronoms febles, relatius i interrogatius, als adverbis, a les preposicions i locucions prepositives, i a les conjuncions de coordinació i de subordinació.

Més endavant, a la part III, Riera exposa els problemes amb què es pot trobar un traductor de textos científics quant als aspectes estilístics. Comença definint què és l'estil i la concordança, ja sigui la del verb amb el subjecte, ja sigui la de l'adjectiu (o participi) o del pronom amb el substantiu. Dins dels dèficits de concordança, esmenta, a més, els anacoluts i els zeugmes, i en dona exemples aclaridors. Continua explicant en què consisteixen: les asimetries; el desordre (copiar l'ordre dels mots de la llengua d'origen en la d'arribada); l'ambigüitat (per mala col·locació, per una polivalència, per una estructura gramatical insuficient o per mala puntuació); la confusió, la contrarietat lingüís-

tica (poca claredat) i l'abstractisme (excessiva nominalització); la redundància (per element gramatical o de grau); la repetició o l'el·lipsi (de preposicions o de verbs), i alguns usos impropis d'índole molt diversa.

L'última part del manual, la part IV, és potser la més interessant des del nostre punt de vista, ja que tracta dels aspectes terminològics de la traducció científica. Aquí Riera comença explicant uns quants conceptes sobre terminologia en general, com ara sinonímia i polisèmia, homònims i parònims, llatinismes i mots híbrids, mots compostos i mots escurçats, i noms propis. A continuació, estudia la influència de l'anglès tenint en compte quatre tipus de termes: els manlleus o préstecs, els calcs, els cultismes i els paral·lelismes.

El tret que crida més l'atenció en el llenguatge que Riera utilitza —tant a l'hora de redactar com de traduir— és l'alt grau de formalitat. A més, pel que fa a l'ordre dels elements de la frase, l'autor anteposa l'adjectiu al substantiu en nombroses ocasions, no només quan hi ha altres complements de nom sinó també quan va sol («el present manual», per exemple). També s'hi detecten alguns usos alternatius (potser no del tot normatius) del gerundi.

Una altra característica del llenguatge científic és l'ús freqüent de la passiva. Tal com diu Riera: «si bé no és tan abundant en català l'ús de la veu passiva com ho és en anglès, ben sovint és la veu que convé de fer servir, especialment quan l'ús del pronom feble *es* pot resultar ambigu dins la frase, oi més en el llenguatge científic, el qual ha de ser tothora clar i precís». En aquesta frase, pot sorprendre l'escriptura de l'expressió *oi més*, que Riera escriu en dos mots però que apareix en el *Diccionari de la llengua catalana* (DIEC2) en

forma aglutinada. Podria pensar-se que es tracta d'un error ortotipogràfic més, però en aquest cas no és així perquè es reitera.

Potser es podria aconseguir que aquest manual encara fos millor si en la propera edició —que, sens dubte, es publicarà— se'n fes una revisió ortotipogràfica a fons; a més, uns altres aspectes que potser caldria també valorar són la inclusió de tantes notes a peu de pàgina i la realització de canvis sense justificar en les traduccions.

En definitiva, es tracta d'una obra ben estructurada que exposa les qüestions més rellevants per a la traducció de textos científics de l'anglès al català i ofereix la teoria d'una manera molt resumida, amb nombrosos exemples de traduccions reals publicades que clarifiquen el que l'autor explica. A més, té en compte diverses varietats dialectals, tant de l'anglès com del català. Riera, que és un dels màxims experts en el llenguatge científic català, mostra tenir una gran cura per la puresa del llenguatge, la qual cosa de vegades podria semblar un tret arcaïtzant —com ara l'ús de *ço*, *ací*, *ans*, *suara*, *d'antuvi*, *heus-ne*, *car*, etc. Per aquest motiu, potser seria millor utilitzar un llenguatge d'un registre no tan alt sinó una mica més planer; és a dir, formal, sí, però més contemporani (i això inclou l'ús del passat perifràstic en lloc de la forma simple). Al capdavant, el que interessa és la difusió de la ciència, i la majoria de les persones que s'hi dediquen no tenen coneixements superiors de llengua catalana.

TERESA MIRET-MESTRE
Societat Catalana de Terminologia